

ČESKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavního soudu

Jm é n e m r e p u b l i k y

Ústavní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Tomáše Lichovníka (soudce zpravodaje) a soudců Jana Svatoně a Davida Uhlíře ve věci ústavní stížnosti stěžovatele **R. H.**, zastoupeného Mgr. E. Č., advokátkou, směřující proti usnesení Okresního soudu ve Zlíně ze dne 10. 11. 2021 č. j. 38 C 109/2018-628, usnesení Krajského soudu v Brně, pobočka ve Zlíně ze dne 27. 1. 2022 č. j. 60 Co 3/2022-654 a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2022 č. j. 21 Cdo 1768/2022-715, za účasti **Okresního soudu ve Zlíně, Krajského soudu v Brně, pobočka ve Zlíně a Nejvyššího soudu**, jako účastníků řízení, takto:

- I. Usnesením Okresního soudu ve Zlíně ze dne 10. 11. 2021 č. j. 38 C 109/2018-628, usnesením Krajského soudu v Brně, pobočka ve Zlíně ze dne 27. 1. 2022 č. j. 60 Co 3/2022-654 a usnesením Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2022 č. j. 21 Cdo 1768/2022-715 bylo porušeno právo stěžovatele na přístup k soudu podle čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.**
- II. Tato rozhodnutí se proto ruší.**

Odůvodnění

I. Vymezení věci a předchozí průběh řízení

1. Stěžovatel se ústavní stížností domáhá zrušení v záhlaví označených rozhodnutí, kterými mu byl jmenován procesní opatrovník (advokát) v průběhu pracovněprávního soudního sporu. Je přesvědčen, že obecné soudy svým postupem porušily jeho

právo na spravedlivý proces, neboť k ustanovení opatrovníka chyběl zákonný důvod a byla mu tak v podstatě odebrána možnost v řízení osobně hájit svá práva.

2. Z ústavní stížnosti, přiložených soudních rozhodnutí a vyžádaného spisu Okresního soudu ve Zlíně sp. zn. 38 C 109/2018 zjistil Ústavní soud především následující skutečnosti.

3. Stěžovatel byl zaměstnán jako počítačový technik na Univerzitě (dále jen jako „žalovaná“), v roce 2016 obdržel výpověď. Proti žalované zahájil stěžovatel soudní řízení, z něhož byly některé nároky vyloučeny do samostatných řízení (např. řízení o určení neplatnosti výpovědi bylo v roce 2020 pravomocně ukončeno ve prospěch stěžovatele), jiná soudní řízení naopak byla připojena k tomuto původnímu řízení, stěžovatel navíc dalšími podáními žalobu rozšiřoval. Aktuálně řízení ve věci samé sestává zejména z požadavku stěžovatele na náhradu mezd a osobních příplatků, dále náhrad za ztrátu výdělků po dobu pracovní neschopnosti, ztížení společenského uplatnění a bolestného a také satisfakci za bossing, to vše v celkové výši téměř pět milionů korun s příslušenstvím.

4. Průběh řízení před nalézacím soudem nebyl, eufemisticky vyjádřeno, zrovna hladký. Stěžovatel zahrnoval soud řadou podání, protinávrhů a námitek, při jednáních zasahoval přes výzvy soudu do výpovědi účastníků. S přihlédnutím k tomu nechal soud prvního stupně v roce 2018 vypracovat znalecký posudek zkoumající psychiatrický stav stěžovatele. Znalec došel k závěru, že stěžovatel trpí duševní poruchou (úzkostně smíšená deprese se změnou osobnostních vlastností). Byť tato diagnóza vede k tomu, že se stěžovatel v řízení chová nerozvázně, impulzivně a spíše pod vlivem emocí než rozumu, podle znalce stěžovateli nebránila v samostatném hájení zájmů v daném pracovněprávním sporu. Nalézací soud na základě výsledku znaleckého posudku tehdy došel k závěru, že: „*Ustanovení opatrovníka podle § 29 odst. 3 o. s. ř. tak nepřipadá v úvahu.*“ (č. l. 371 spisu). Místo toho stěžovateli na jeho žádost ustanovil v roce 2019 právního zástupce podle § 30 o. s. ř. – toto ustanovení ještě v roce 2019 pro ztrátu důvěry mezi ustanovenou advokátkou a stěžovatelem soud prvního stupně zrušil.

5. V dalším průběhu sporu se stěžovatel omluvil ze zdravotních důvodů z několika nařízených jednání. Prvostupňový soud měl za to, že duševní porucha stěžovatele se zhoršila a uložil stejnému znalci zpracování nového znaleckého posudku, odevzdaného v říjnu 2021. Znalec v něm diagnostikoval paranoidní vývoj osobnosti, což odvodil mimo jiné i z chování stěžovatele u posledních jednání, kde nerespektoval autoritu soudu. Spor se zaměstnavatelem se stal dominujícím zájmem stěžovatele. Znalec uzavřel, že stěžovatel již není schopen se sám v pracovněprávním sporu hájit a doporučil ustanovení zastoupení.

6. V reakci na znalecký posudek jmenoval prvostupňový soud napadeným usnesením na základě § 29 odst. 3 o. s. ř. stěžovateli pro předmětné řízení opatrovníci advokátku Mgr. E. Č. Odůvodnil to také tím, že s prodlužováním řízení dochází ke zhoršení zdravotního stavu stěžovatele, a i vzhledem k jeho neuspokojivé ekonomické situaci se jeví vhodné věc rozhodnout co nejdříve, v opačném případě hrozí nebezpečí prodlení. Není proto na místě ani vyčkávat, zda a jestli vůbec bude zahájeno u stěžovatele řízení o omezení svéprávnosti.

7. Stěžovatel se odvolal, Krajský soud v Brně, pobočka ve Zlíně, nicméně rozhodnutí nalézacího soudu potvrdil. K ustanovení opatrovníka pouze podotkl, že vzhledem k diagnostikované duševní poruše byl zvolený postup správný a veden snahou zachovat stěžovateli co nejširší rozsah ochrany jeho práv. Podrobněji rozebral, že nespolupráce stěžovatele s opatrovnici a jeho nedůvěra k ní nejsou důvodem pro zrušení ustanovení, a to ani, když opatrovnice pocity stěžovatele o ztrátě důvěry sdílí.

8. Dovolání stěžovatele Nejvyšší soud shledal přípustným, zamítl jej ale jako nedůvodné. Vymezil se proti nalézacímu soudu, že by důvodem pro ustanovení opatrovníka podle ustanovení § 29 odst. 3 o. s. ř. mělo být nebezpečí prodlení. Účastníku trpícímu duševní poruchou však soud může opatrovníka stanovit, pokud nebylo ukončeno probíhající řízení o svéprávnosti účastníka či ještě nebylo zahájeno a soud neučinil jiné opatření (např. přerušování řízení). Svou argumentaci dovolací soud podpořil odkazy na nálezy Ústavního soudu ze dne 18. 12. 2018 sp. zn. II. ÚS 3040/16 a ze dne 28. 3. 2019 sp. zn. II. ÚS 2020/2018.

II. Argumentace stěžovatele

9. Stěžovatel je přesvědčen, že postup obecných soudů porušil jeho právo na spravedlivý proces zaručené Listinou základních práv a svobod a celou řadou mezinárodních smluv o lidských právech. Ústavní stížnost považuje za přípustnou, neboť ačkoli napadá rozhodnutí v podstatě procesní povahy, kterými řízení ve věci samé nekončí, tato rozhodnutí v souladu s judikaturou Ústavního soudu (cituje např. nález ze dne 18. srpna 2020 sp. zn. I. ÚS 1408/20) bezprostředně a citelně zasahují do jeho základních práv a tvoří samostatnou uzavřenou část řízení. Ve výsledku řízení ve věci samé se ustanovení opatrovníka sice samo o sobě nijak nutně neodrazí, pokud by však posléze toto ustanovení bylo shledáno ústavně neoprávněným, celé řízení by přišlo nazmar.

10. Věcně stěžovatel v první řadě rozporuje závěry znalce. Ten během tří let zcela změnil názor na možnost stěžovatele se hájit, aniž by pro to měl jakékoliv objektivní důkazy. Stěžovatele před druhým znaleckým posudkem nevyšetřil, z jím zkoumaných lékařských zpráv žádné zhoršení duševního stavu stěžovatele neplyne, z psychologických vyšetření jiných lékařů, jejichž výsledky stěžovatel poskytl, lze dokonce tvrdit opak. Ve skutečnosti znalec vyšel především ze spekulací znalkyně zaplacené žalovanou (ani ta přitom stěžovatele nevyšetřila). Ačkoliv tyto námítky stěžovatel uplatnil již v odvolání, odvolací soud se s jeho argumentací vůbec nevypořádal. Obdobně pokládá stěžovatel za neakceptovatelný názor dovolacího soudu, že nehodlá přezkoumávat obsah znaleckého posudku. Zadruhé, i pokud by stěžovatel byl osobou s duševním postižením (což popírá), měl by být takovým účastníkem jmenován opatrovník pouze v nezbytných případech. Stěžovatel ale prokázal, že se v řízení orientuje, rozumí významu procesních úkonů, je schopen aplikovat předpisy i judikaturu – ze spisu lze jednoduše vyčíst, že v tomto směru je schopen hájit své zájmy mnohem důkladněji, než průměrný duševně zdravý účastník. Ustanovením opatrovnice byla stěžovateli odebrána šance podávat podle vlastní úvahy procesní návrhy či přednášet relevantní tvrzení, a tím účinně bránit svá práva. Zatřetí, vztah stěžovatele a opatrovnice byl od počátku nefunkční a postrádající důvěru, přitom pokud opatrovník neplní řádně své povinnosti, o čemž je stěžovatel subjektivně přesvědčen, měl by jej soud zprostit funkce (např. nález ze dne 31. 3. 2005 sp. zn. II. ÚS 629/04). V neposlední řadě nelze přehlédnout, že ve výsledku je porušeno

též právo stěžovatele na projednání věci bez zbytečných průtahů, neboť místo řešení věci samé se již relativně dlouhou dobu projednává pouze otázka opatrovníka.

III. Splnění podmínek řízení

11. Přípustnost posuzované ústavní stížnosti (*a contrario* § 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu) lze rozporovat ze dvou hledisek.

12. První se týká možného porušení zásady subsidiarity ústavní stížnosti jako procesního prostředku ochrany základních práv a svobod. Ústavní stížnost představuje prostředek *ultima ratio* a lze jí brojit pouze proti zásahu orgánu veřejné moci, k jehož nápravě již není příslušný žádný jiný orgán (za všechny např. nález ze dne 13. 7. 2000 sp. zn. III. ÚS 117/2000). Je proto třeba vycházet ze zásady, že ústavní stížností by měla být napadána pouze konečná a pravomocná meritorní rozhodnutí, nikoliv rozhodnutí dílčí, i když jsou sama o sobě pravomocná, tedy přestože proti nim byly všechny dostupné opravné prostředky vyčerpány. Jak již ovšem naznačil stěžovatel, z tohoto pravidla činí Ústavní soud výjimky, jež umožňují napadnout také pravomocné rozhodnutí, které pouze uzavírá určitou část řízení nebo které řeší jistou procesní otázku, ačkoliv řízení ve věci samé ještě neskončilo. Musí však být kumulativně splněny dvě podmínky: rozhodnutí musí být způsobilé bezprostředně a citelně zasáhnout do ústavně zaručených základních práv či svobod a dále je třeba, aby se námitka porušení základních práv nebo svobod omezovala jen na příslušné stádium řízení, v němž bylo o takové otázce rozhodnuto, tedy aby již nemohla být v rámci dalšího řízení (např. při použití opravných prostředků proti meritorním rozhodnutím) efektivně uplatněna.

13. V posuzované věci Ústavní soud shledal naplnění obou shora vymezených podmínek. V podstatě se ani nejedná o procesní rozhodnutí *per se*, neboť napadená usnesení upravují právní postavení stěžovatele. Skutečnost, že musí „strpět“ zastupování opatrovníkem v řízení, samozřejmě zcela proměňuje výkon jeho procesních práv (v podstatě jej zbavuje možnosti je vykonávat osobně) a bezprostředně a citelně tudíž zasahuje do práva stěžovatele na přístup k soudu. V případě druhého kritéria je situace méně zřejmá. Pokud by stěžovatel byl přesvědčen, že byl v řízení zastoupen opatrovníkem, aniž by k tomu byl zákonný důvod, mohl by konečné rozhodnutí ve věci samé napadnout žalobou pro zmatečnost (srov. zmatečnostní důvod obsažený v § 229 odst. 3 o. s. ř). V praxi by však tato varianta znamenala, že by již několik let probíhající řízení došlo do konce s opatrovníkem, poté by bylo vedeno zmatečnostní řízení a v případě úspěchu stěžovatele by se muselo celé řízení ve věci samé kompletně zopakovat, neboť jak již bylo řečeno, rozdíl ve vedení řízení samotným účastníkem a účastníkem zastoupeným opatrovníkem je potenciálně neohraňovaný a zejména není zpětně napravitelný. Trvání na takovémto postupu se jeví Ústavnímu soudu jako extrémně formalistické, nehospodárné a ve výsledku poškozující právo stěžovatele na projednání věci bez zbytečných průtahů, zakotvené v čl. 38 odst. 2 LZPS.

14. Druhou možnou překážkou přípustnosti ústavní stížnosti je způsobilost stěžovatele ji podat. Ústavní soud vyzval stěžovatele k doplnění speciální plné moci prokazující zastoupení právním zástupcem (advokátka pouze podepsala a odeslala ústavní stížnost). Stěžovatel reagoval sdělením, ve kterém se s tímto požadavkem neztotožňuje, neboť Mgr. Č. podala ústavní stížnost jako jeho opatrovnice. Tento pohled však přehlíží důležitou skutečnost. Již v tento okamžik je vhodné předeslat, že stěžovateli nebyla odňata ani

omezena hmotněprávní svéprávnost. Podle Ústavního soudu za těchto podmínek není stěžovatel omezen ve způsobilosti k podání ústavní stížnosti. Nalézací soud mu totiž jmenoval opatrovnici toliko „*pro toto řízení*“ (tj. před obecnými soudy, srov. výrok napadeného usnesení nalézacího soudu) a bylo by nadbytečné vysvětlovat, že řízení o ústavní stížnosti není součástí (pokračováním) řízení mu předcházejícímu. I podle odborné literatury je ustanovení podle § 29 odst. 3 o. s. ř. platné pouze pro řízení před obecnými soudy (srv. KORBEL, František, JIRSA, Jaromír. Komentář k § 29. IN: JIRSA, Jaromír a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha I § 1-2501 občanského soudního řádu*. Praha: Wolters Kluwer, 2023, s. 230). Ve výsledku ale žádná procesní překážka v této souvislosti neexistuje, neboť stěžovatel z důvodu „procesní opatrnosti“ speciální plnou moc k výzvě Ústavního soudu předložil a konstelace, ve které opatrovnice v řízení před obecnými soudy vystupuje jako advokátka v řízení o ústavní stížnosti, není samozřejmě ničím sporná.

15. Ústavní stížnost proto Ústavní soud shledal přípustnou, zároveň byla podána včas (§ 72 odst. 3 zákona o Ústavním soudu) a splňuje také ostatní náležitosti vyžadované zákonem [§ 30 odst. 1, § 72 odst. 1 písm. a) zákona o Ústavním soudu].

IV. Průběh řízení před Ústavním soudem

16. Ústavní soud si nejprve vyžádal spis pod sp. zn. 38 C 109/2018 a dotázal se nalézacího soudu, zda již bylo v případě stěžovatele zahájeno řízení o omezení (hmotněprávní) svéprávnosti. Okresní soud ve Zlíně sdělil, že k tomuto kroku nedošlo.

17. Následně vyzval Ústavní soud o vyjádření k ústavní stížnosti všechny účastníky řízení a žalovanou (vedlejší účastnici).

18. Nalézací soud již na tuto (další) výzvu k vyjádření nereagoval. Krajský soud v Brně, pobočka ve Zlíně, odkázal na odůvodnění napadeného usnesení a doplnil, že neměl pochybnosti o správnosti (druhého) znaleckého posudku a neviděl tak důvod pro nařizování jednání a výslech znalce. Pracovníprávní povaha uplatněného nároku a délka řízení vylučují, aby za jiné vhodné řešení bylo možno považovat podnět k zahájení řízení o svéprávnosti a na něj navazující přerušení řízení podle ustanovení § 109 odst. 2 písm. c) o. s. ř. Ustanovením opatrovníka nebyla stěžovateli způsobena žádná újma, naopak cílem bylo zachovat mu co nejširší rozsah ochrany jeho práv a projednat věc bez zbytečných průtahů.

19. Nejvyšší soud ve vyjádření odkazuje na již výše citované nálezy Ústavního soudu a zdůrazňuje, že funkce procesního opatrovníka slouží k ochraně zájmů účastníka a jeho ustanovení je v uvážení obecného soudu, který zohledňuje komplexně veškeré aspekty případu. Dovolací soud dále vysvětlil, že znalecký posudek je sice pouze jedním z důkazních prostředků a může být soudem hodnocen, od jiných důkazů se však liší tím, že odborné závěry v něm obsažené nepodléhají posuzování soudem, přičemž právě k nim směřovaly námitky stěžovatele.

20. Žalovaná na výzvu k vyjádření nereagovala a lze tak mít za to, že se postavení vedlejší účastnice vzdala (§ 28 odst. 2 zákona o Ústavním soudu).

21. Protože vyjádření neobsahovala žádné nové skutečnosti, Ústavní soud je nezasílal stěžovateli k replice. Podle § 44 zákona o Ústavním soudu rozhodl Ústavní soud bez konání ústního jednání, protože od něj nebylo možno očekávat další objasnění věci.

V. Vlastní hodnocení Ústavního soudu

22. Ústavní soud mnohokrát zdůraznil, že je soudním orgánem ochrany ústavnosti (čl. 83 Ústavy), který stojí mimo soustavu soudů (čl. 91 odst. 1 Ústavy), a vzhledem k tomu nelze řízení před ním považovat za další instanční přezkum v systému obecné justice. Jeho cílem v řízení o ústavní stížnosti je přezkoumat výhradně ústavnost soudních rozhodnutí, jakož i řízení, které jejich vydání předcházelo. Vzhledem k tomu platí, že vedení řízení, zjišťování a hodnocení skutkového stavu, výklad podústavního práva a jeho aplikace na jednotlivý případ přísluší obecným soudům a o zásahu Ústavního soudu do jejich rozhodovací činnosti lze uvažovat pouze za situace, kdy je rozhodování obecných soudů stíženo vadami, které mají za následek porušení ústavnosti (srov. např. náleze ze dne 4. 6. 2019, sp. zn. II. ÚS 996/18).

23. Ústavní soud po seznámení se s obsahem ústavní stížnosti, napadených soudních rozhodnutí a vyžádaným spisem dospěl k závěru, že k porušení ústavnosti v přezkoumávaném případě došlo, konkrétně bylo porušeno stěžovatelovo právo na přístup k soudu, zaručené v čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod („*Každý má právo, aby jeho věc byla projednána veřejně, bez zbytečných průtahů a v jeho přítomnosti a aby se mohl vyjádřit ke všem prováděným důkazům.*“). Ústavní stížnost je proto důvodná.

Va. Předchozí judikatura Ústavního soudu a obecná východiska (procesního) zastoupení osob s duševní poruchou v soudním řízení

24. Nejvyšší soud se ve svém rozsudku odvolával na nálezy Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 3040/16 a sp. zn. II. ÚS 2020/2018. Citované nálezy se zabývají otázkou zastoupení účastníků postižených duševní poruchou v soudním řízení a není tak pochyb o tom, že jsou pro přezkoumávanou věc relevantní. V prvním případě šlo o situaci osoby, která prohrála soudní spor. Později napadla předmětné rozhodnutí žalobou na zmatečnost s námitkou, že soudní řízení bylo stíženo vadou, neboť z důvodu duševní poruchy nebyla procesně způsobilá [§ 229 odst. 1 písm. c) o. s. ř.] a soud ji neustanovil opatrovníka. Obecné soudy neshledaly důvod zmatečnosti s tím, že osoba jako účastnice řízení nebyla pravomocně zbavena nebo omezena ve způsobilosti k právním úkonům. Ústavní soud výklad podústavního práva obecnými soudy odmítl jako ústavně nekonformní a uzavřel, že pokud byl účastník soudního řízení duševně nemocný a tím fakticky nezpůsobilý procesně jednat, přičemž mu soud nestanovil opatrovníka, má právo domáhat se zrušení rozhodnutí zmatečností žalobou, a to i když nebyl v době (původního) soudního řízení zbaven (omezen) způsobilosti k právním úkonům. V druhém nálezu Ústavní soud posuzoval jednání obecného soudu, který vydal platební rozkaz proti osobě trpící duševní poruchou, aniž by se zabýval její schopností účastnit se řízení, potažmo podat proti rozhodnutí odpor. Ústavní soud opětovně zdůraznil, že za těchto podmínek je soud povinen situaci účastníka zhodnotit a v případě zjištění procesní nezpůsobilosti vhodným způsobem zareagovat, například ustanovením opatrovníka z řad advokátů.

25. Ústavní soud považuje za vhodné shrnout z citovaných nálezů základní ústavněprávní východiska zastoupení účastníků postižených duševní poruchou v soudním řízení (další odstavce jsou adaptovány zejména z nálezu sp. zn. II. ÚS 2020/18, bodů 23-31).

26. Judikatura zdejšího soudu opakovaně upozorňuje, že osoby se zdravotním postižením, včetně osob s duševní poruchou, jsou nositeli všech lidských práv a ta jim garantují ochranu a respekt k jejich přirozené lidské důstojnosti (srov. např. nález ze dne 23. 3. 2015 sp. zn. I. ÚS 1974/14, bod 41). Z čl. 13 odst. 1 Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením, kterou Česká republika ratifikovala v roce 2009 (publikována pod č. 10/2010 Sb. m. s.) mj. plyne povinnost státu zaručit osobám se zdravotním postižením účinný přístup ke spravedlnosti na rovnoprávném základě s ostatními, mimo jiné i prostřednictvím procedurálních a věku odpovídajících úprav, s cílem usnadnit jim účinné plnění jejich role jako přímých nebo nepřímých účastníků a svědků při všech soudních řízeních.

27. U osob s duševním postižením na jednu stranu nelze automaticky a zcela vyloučit jejich vlastní možnost jednat před soudem (srov. nález ze dne 13. 4. 2011 sp. zn. Pl. ÚS 43/10), na druhou stranu je ovšem vždy nutné zajistit, aby se řízení mohly účastnit rovnoprávně s ostatními účastníky, což může vyžadovat poskytnutí jim určité podpory a pomoci jako odpovídajících procedurálních úprav. Nález ze dne 9. 2. 2016 sp. zn. I. ÚS 2933/15 s odkazem na zmíněný čl. 13 odst. 1 Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením obecně upozornil, že: *„účastní-li se soudního řízení osoba se zdravotním postižením ..., a to zejména pokud se v řízení jedná o její práva či povinnosti, jsou obecné soudy povinny zpozornět a zvláště dbát na to, aby tato osoba mohla v řízení plně uplatnit svá práva stejně jako jiní účastníci řízení. Přitom je třeba samozřejmě přihlížet k charakteru postižení konkrétní dotčené osoby a podle toho přijmout případná kompenzační opatření“*. Ústavní soud dále upřesnil: *„V případě osob s duševním postižením tak kupříkladu minimálním přiměřeným opatřením zpravidla bude ustanovení zástupce pro řízení z řad advokátů, tak aby byla náležitě zajištěna ochrana jejich práv“* (obě citace bod 12 nálezu).

28. Pohledem představených ústavně zaručených práv osob s duševním (zdravotním) postižením je třeba vykládat také relevantní zákonnou úpravu, tedy především ustanovení týkající se procesní způsobilosti a zastoupení účastníků řízení. Procesní způsobilost je v občanském soudním řádu vymezena jako možnost samostatně právně jednat před soudem a obecně je navázána na svéprávnost osoby (§ 20 o. s. ř.); přitom pokud jednatel jako účastník řízení nemůže samostatně jednat před soudem, pak musí být zastoupen zákonným zástupcem nebo opatrovníkem (§ 22 o. s. ř.; § 23 o. s. ř. pro širší zastoupení osoby ne plně svéprávné). Není-li zastoupen jednatel, který nemůže před soudem samostatně jednat, ať už formálně (z důvodu omezené svéprávnosti), nebo fakticky, například pro své duševní postižení (přestože nedošlo k omezení svéprávnosti), pak mu soud musí ustanovit procesního opatrovníka či učinit jiné vhodné opatření (§ 29 odst. 3 o. s. ř.).

29. V praxi k osobám s duševním postižením jako účastníkům řízení a při posuzování jejich schopnosti samostatně jednat před soudem nelze přistupovat schematicky, pouze v závislosti na rozsahu jejich svéprávnosti podle hmotného práva. Takové jednání Ústavní soud zkritizoval v již několikrát zmíněném nálezu sp. zn. II. ÚS 3040/16. Ústavně konformní výklad § 229 odst. 1 písm. c) o. s. ř. (nedostatek procesní způsobilosti jako podmínka žaloby pro zmatečnost) zní, že ustanovení se vztahuje rovněž na osobu,

kteřá sice v rozhodné době nebyla pravomocně omezena ve svéprávnosti, avšak v důsledku duševní poruchy nebyla schopná samostatně právně jednat a nebyla přitom náležitě zastoupena opatrovníkem, respektive advokátem s procesní plnou mocí.

30. V souhrnu zmíněné teze znamenají, že obecné soudy by měly vždy zkoumat, zda je osoba s duševním postižením schopna sama se řízení účinně účastnit a uplatňovat v něm svá základní práva přiznaná čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod. Pokud tomu tak není, je obecný soud povinen přijmout odpovídající procedurální úpravu umožňující mu rovnoprávné uplatňování jeho práv v řízení, což obvykle znamená zastoupení opatrovníkem či zplnomocněným zástupcem z řad advokátů. Nebude-li tedy mít dotčená osoba sama opatrovníka či zástupce z řad advokátů, bude namísto jí ustanovit opatrovníka pro řízení (§ 29 odst. 3 o. s. ř.), a to i z řad advokátů; případně může dojít k přijetí jiných opatření (k tomu viz dále). Otázkou, zda je účastník fakticky schopen se řízení účinně účastnit a samostatně v něm jednat před soudem a zda není nutné přijmout nějakou procedurální úpravu, se přitom soud musí zabývat, jakmile se dozví, že účastníkem řízení je osoba s duševním postižením.

Vb. Aplikace obecných východisek na projednávaný případ

31. V přezkoumávaném řízení nalézací soud „vzorově“ následoval shora vymezený postup: poté, co na základě vlastních zkušeností se stěžovatelem a následných závěrů znaleckého posudku usoudil, že stěžovatel trpí duševní poruchou a není z toho důvodu schopen se účinně řízení účastnit a hájit svá procesní práva, ustanovil mu na základě § 29 odst. 3 o. s. ř. pro řízení opatrovníka z řad advokátů. Z tohoto úhlu pohledu tedy soudy prvního stupně nelze z ústavněprávního hlediska zdánlivě nic vytknout, to samé by pak logicky platilo pro potvrzující rozhodnutí odvolacího a dovolacího soudu.

32. Na druhou stranu je očividné, že případ stěžovatele vykazuje oproti oběma nálezům věnujícím se zastoupení duševně postižených osob zásadní odlišnost. Zatímco u nálezů sp. zn. II. ÚS 3040/16 a sp. zn. II. ÚS 2020/18 šlo o situace, ve kterých obecné soudy poškodily procesní práva účastníků řízení (stěžovatelů) s duševní poruchou proto, že jim opatrovníka neustanovily (potažmo jejich situaci neřešily jinak), ve stávající věci stěžovatel naopak namítá porušení jeho procesních práv právě z důvodu ustanovení opatrovníka. Cílem rozhodnutí nalézacího soudu byla podle stěžovatele toliko snaha usnadnit si průběh řízení ve věci samé tím, že jej fakticky z řízení vyloučí.

33. Ústavní soud ustáleně uvádí, že čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod zaručuje, aby každý účastník soudního řízení měl příležitost být přítomen projednání vlastní věci, a tak se mohl vyjadřovat k průběhu řízení, k jednotlivým procesním úkonům a činit podle své úvahy procesní návrhy a přednášet soudu svá relevantní tvrzení (např. nález ze dne 11. 7. 2017 sp. zn. II. ÚS 1577/16, bod 11). Toto právo má jakákoliv fyzická nebo právnická osoba, což však ještě neznamená, že je může v příslušném řízení také samostatně plně uplatňovat. Výjimkou jsou mj. zmiňované osoby trpící duševní poruchou, ale ani u nich samozřejmě neplatí, že každé postižení duševního rázu je automaticky zbavuje procesní způsobilosti (již citovaný sp. zn. Pl. ÚS 43/10). Jádrem sporu v aktuální věci je tak vlastně velmi jednoduché – jde o to, do jaké míry je odůvodněný závěr obecných soudů, že stěžovatel kvůli duševní poruše není schopen hájit samostatně svá práva a musel mu být proto ustanoven procesní opatrovník. V případě pozitivní odpovědi by byl postup obecných soudů oprávněný, v případě

negativní nikoliv, protože stěžovatel ztratil možnost samostatného postupu v řízení (nelze *a priori* aplikovat logiku, že advokátem zastoupený účastník sporu má „lépe“ zajištěna procesní práva, než když se hájí sám).

34. Stěžovatel neoprávněnost závěru o duševní poruše jeho osoby napadá dvěma způsoby. Nejprve tak činí negativně zpochybňováním znaleckého posudku, poté pozitivně poukazuje na jeho prokázanou schopnost se soudního řízení dostatečně efektivně účastnit.

35. Ve vztahu ke znaleckému posudku Ústavní soud připomíná, že vzhledem ke svému postavení není příslušný přezkoumávat jeho obsah. Ve svých rozhodnutích nicméně konstantně připomíná, že důkaz znaleckým posudkem je důkazem, který podléhá kritickému hodnocení obecným soudem podle § 132 o. s. ř. (např. náleze ze dne 9. 1. 2014 sp. zn. III. ÚS 2253/13, bod 30). Je nezbytné znalecký posudek posuzovat stejně pečlivě jako každý jiný důkaz, přičemž nepožívá *a priori* větší důkazní síly (náleze ze dne 24. 7. 2013 sp. zn. I. ÚS 4457/12). Součástí daného hodnocení jsou nepochybně též vyjádření účastníků řízení ke znaleckému posudku, v nichž mohou poukazovat na nesrovnalosti či vady znaleckých závěrů či postupu znalce. Je povinností obecného soudu v potřebné míře na takové vyjádření reagovat v odůvodnění svého rozhodnutí, a to v závislosti na povaze, kvalitě a relevanci výhrad proti posudku v takových vyjádřeních. Pokud tak neučiní, vystavuje se porušení ústavně zaručeného práva na náležitě odůvodnění soudních rozhodnutí, které je součástí práva na spravedlivý proces (náleze ze dne 29. 10. 2019 sp. zn. III. ÚS 2396/19, body 20-22).

36. K roli znaleckých posudků v přezkoumávaném řízení je vhodné zopakovat základní fakta. V roce 2018 s přihlédnutím ke způsobu jednání stěžovatele v řízení nechal nalézací soud zpracovat znalecký posudek, jeho výsledkem po vyšetření stěžovatele bylo konstatování znalce, že stěžovatel není natolik duševně postižený, aby se nemohl hájit sám. O tři roky později po několika omluvách stěžovatele z jednání ze zdravotních důvodů nalézací soud rozhodl o zpracování dalšího znaleckého posudku, tentýž znalec protentokrát diagnostikoval paranoidní vývoj osobnosti, jednání stěžovatele označil za urputné a nefunkční, v důsledku čehož již není schopen se sám adekvátně hájit před soudem. Následně nalézací soud bez nařízení jednání či výsledku znalce jmenoval stěžovateli opatrovnici. Stěžovatel podal proti tomuto usnesení odvolání, ve kterém kritizoval práci znalce, včetně konkrétních připomínek, (např. nepřesné označení účelu léků, které stěžovatel užívá). Odvolací soud tyto námitky nijak nevypořádal, pouze označil znalecký posudek za „řádně zpracovaný“, Nejvyšší soud rovněž námitky stěžovatele věcně neřešil (srov. výše).

37. Předmětné okolnosti nelze označit za bezproblémové. Znalec změnil v druhém znaleckém posudku zásadním způsobem své závěry oproti prvnímu znaleckému posudku bez toho, aby stěžovatele vyšetřil (nutno upozornit, že stěžovatel se vyšetření bránil). Diagnóza byla založena především na vyšetření jiných lékařů, jejichž výsledky stěžovatel vykládal odlišně (pro něj příznivě ve smyslu chybějící psychické poruchy). Jestliže znalec vycházel u druhého posudku z nálezů znaleckého zkoumání MUDr. Holanové (zadaného žalovanou) z roku 2021, to paradoxně odkazuje (srov. č. l. 615) primárně na původní vyšetření stěžovatele z roku 2018, po kterém bylo samostatné vystupování stěžovatele v řízení připuštěno. Přes tyto skutečnosti neposkytl nalézací soud stěžovateli znalecký posudek k vyjádření a neprovedl ani výslech znalce, při kterém by jej mohl stěžovatel konfrontovat. Námitky ke znaleckému posudku tak mohl stěžovatel vyjádřit

až v odvolání, bohužel zůstaly bez odezvy odvolacího (dovolacího) soudu. Ústavní soud vzhledem k subjektivitě a „neodbornosti“ námitek stěžovatele obsažených v odvolání není přesvědčen, že bylo postupem obecných soudů porušeno právo stěžovatele na spravedlivý proces (srov. *a contrario* situace ve jmenovaném nálezu sp. zn. III. ÚS 2396/19), každopádně ale mohly soudy postupovat ke stěžovateli citlivěji, tj. dát mu možnost se k závěrům znaleckého posudku vyjádřit dříve než v odvolání, potažmo poté jeho námítky alespoň stručně vypořádat.

38. Jestliže Ústavní soud není povolán k přezkumu obsahu znaleckého posudku, tím méně je v jeho působnosti hodnotit způsob, jakým se stěžovatel fakticky účastní soudního řízení, zvláště když toto posouzení v podstatě tvořilo jeden z pilířů znaleckého posudku. Proto je dále uvedené poznámky vhodné vnímat spíše jako úvahy nad rámcem nosných důvodů nálezu. Již shora Ústavní soud předeslal, že „nestandardní“ jednání stěžovatele se celým řízením vine jako červená nit. Zároveň si ale nelze při procházení spisu (Ústavní soud přiznává, že při osobní zkušenosti by dojem samozřejmě mohl být jiný) nepovšimnout, že veškeré úkony stěžovatele jsou běžnými prostředky srozumitelné, není nutné se dohadovat, co chtěl sdělit. Dva příklady za všechny. 1) Na konci (velmi vypjatého) jednání dne 12. 3. 2020 protokol uvádí: *„Žalobce vznáší námitku podjatosti předsedy senátu, protože ten nadřzuje žalované, neprotokoluje, co je uváděno, brání průchodu spravedlnosti a námitka podjatosti bude ve lhůtě 14 dnů doplněna“* – obsah prohlášení v podstatě odpovídá jedné z možných logických reakcí subjektivně extrémně nespokojeného účastníka soudního řízení. 2) Samotné odvolání stěžovatele proti usnesení o ustanovení opatrovníka z 10. 12. 2021 (č. l. 632-635) obsahuje množství nepodložených obvinění a nepřístojností především vůči znalci (*„tohoto narcistního patologického lháře“* atd.), lze z něj nicméně odvodit rovněž věcné námítky a petit je formulován správně. V souhrnu tak odchylka v jednání stěžovatele spočívá především v podávání celé řady nepřilíš opodstatněných návrhů a námitek a zejména zcela nevhodném chování k představitelům soudu a dalším účastníkům řízení. Aby bylo jasno, Ústavní soud přístup stěžovatele žádným způsobem neschvaluje (právě naopak!) a zcela rozumí znechucení, které stěžovatel mezi účastníky řízení vyvolává. Soud však má k dispozici procesní nástroje, pomocí kterých může na případné nezákonné jednání stěžovatele operativně reagovat.

39. Způsob vypracování znaleckého posudku a (ne)vypořádání námitek stěžovatele vůči němu, obdobně jako posouzení (ne)únosnosti vystupování stěžovatele v řízení, tvoří důležité aspekty celkového kontextu situace v přezkoumávaném řízení, ale samy o sobě nepodnítily vyhovující nález. Hlavní důvod názoru Ústavního soudu, že varianta ustanovení opatrovníka stěžovateli nebyla nutně přiléhavou reakcí na vývoj řízení ve věci samé, spočívá v dále vysvětlené rozporuplnosti (nekonzistentnosti) zvoleného řešení ve světle ústavně konformního výkladu § 29 odst. 3 o. s. ř. a jeho nepřesvědčivém odůvodnění.

40. Ustanovení § 29 odst. 3 o. s. ř. říká: *„Pokud neučiní jiná opatření, může předseda senátu ustanovit opatrovníka... účastníku, ..., který byl stížen duševní poruchou nebo z jiných zdravotních důvodů se nemůže nikoliv jen po přechodnou dobu účastnit řízení.“* Z textu výslovně plyne, že určení opatrovníka má pouze fakultativní charakter a předseda senátu má k dispozici též jiné možnosti postupu. Mezi ně v případě duševní poruchy účastníka patří přerušování řízení podle § 109 o. s. ř. (v případě krátkodobějšího rázu poruchy) či podnět k zahájení řízení o omezení či zbavení způsobilosti k právním úkonům (obvykle spojený s rozhodnutím o přerušování řízení), vedoucí v případě oprávněnosti

podnětu k ustanovení hmotněprávního opatrovníka. Zvolená varianta řešení vychází z odpovědného uvážení soudu, nikoliv jeho libovůle (srov. KORBEL, JIRSA: *c.d.*, str. 236).

41. Právě v rozboru souvislostí mezi ustanovením procesního opatrovníka účastníku řízení z důvodu duševní poruchy podle § 29 odst. 3 o. s. ř. a hmotněprávním omezením (zbavením) způsobilosti k právním úkonům téže osoby spočívá jádro argumentace tohoto nálezu. Ústavní soud připomíná, že mezi oběma skutečnostmi není rovnítko. Ostatně omezení svéprávnosti je v současnosti chápáno jako krajní opatření, které lze přijmout toliko v zájmu osoby, která pro svou duševní poruchu není schopna právně jednat, a to pouze, pokud by jí jinak hrozila závažná újma a pokud nepostačují mírnější a méně omezující opatření jako například nápomoc při rozhodování, zastoupení členem domácnosti či právě jmenování opatrovníka bez současného omezení svéprávnosti (viz § 55 občanského zákoníku a § 39 zákona o zvláštních řízeních soudních). S odkazem na již mnohokrát připomínaný nález sp. zn. II. ÚS 3040/16 je rovněž patrné, že procesního opatrovníka je možné ustanovit i účastníku, který nebyl pravomocně ve svéprávnosti omezen. Na druhou stranu je podle Ústavního soudu nutné při aplikaci daného postupu zohledňovat účel a proporcionalitu příslušných opatření. Lze jen obtížně obhájit situaci, ve které jsou ustanovením opatrovníka výrazně omezena procesní práva účastníka určitého sporu, a to proti jeho výslovné vůli, aniž by současně (následně) soud považoval za nutné jakýmkoliv způsobem řešit hmotněprávní způsobilost dané osoby. V praxi by mohl takový jednotlivec v běžném životě právně jednat zcela bez omezení (např. se zbavit veškerého majetku), naopak v dotčeném soudním řízení by mu bylo právo samostatného postupu úplně odňato.

42. K neudržitelnosti takové konstrukce se (přinejmenším implicitně) hlásí také odborná literatura. Ustanovení opatrovníka z důvodu duševní poruchy účastníka podle § 29 odst. 3 o. s. ř. vnímá především jako opatření řešící (přechodně) stav před omezením hmotněprávní způsobilosti. Korbels s Jirsou tvrdí: „*Jde o účastníka, u něhož dosud nedošlo k pravomocnému rozhodnutí o omezení svéprávnosti, který má tedy de iure plnou procesní způsobilost, ale fakticky již není schopen jednat před soudem...*“ (*c. d.*, str. 239). Jiný komentář uvádí: „*Duševní porucha se u fyzické osoby, jež je účastníkem řízení, může projevit, a soud na ní musí reagovat ještě dříve, než bude v závislosti na její povaze účastník omezen ve svéprávnosti a bude mu ustanoven zákonný zástupce dle hmotného práva, byť předpoklady pro ustanovení procesního opatrovníka budou v konkrétním případě totožné s důvody omezení svéprávnosti*“ (SMOLÍK, Petr. § 29: Opatrovník *ad hoc* ustanovený soudem. IN: SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád: komentář*. Praha: C. H. Beck, 2022, bod 29). Ústavní soud mimochodem dodává, že stěžovatel z nálezu sp. zn. II. ÚS 2020/18 byl po ukončení soudního řízení, jehož průběh napadal, výrazně ve svéprávnosti omezen. Alternativně je § 29 odst. 3 o. s. ř. aplikovatelný v situaci přechodné duševní poruchy (KORBEL, JIRSA: *c. d.*, str. 236: „*Může jít též o různé přechodné stavy, během nichž není účastník řízení schopen jednat před soudem pro nemoc či úraz, ale není kvůli tomu důvod omezovat jeho svéprávnost*“). Tomu odpovídala pozice stěžovatele v nálezu sp. zn. II. ÚS 3040/16. Stěžovatel byl v době rozhodných úkonů obecných soudů v původním řízení po několika měsících procesně nezpůsobilý z důvodu duševní poruchy způsobené (později vyoperovaným) nádorem na mozku.

43. Obecné soudy se k představenému výkladu v napadených rozhodnutích samy hlásily. Nalézací soud zdůraznil: „*Soud by měl na duševní poruchu účastníka reagovat, jakmile*

se tato negativně v řízení projeví, tj. ještě dříve, než bude v závislosti na její povaze omezen ve svéprávnosti a bude mu ustanoven zákonný zástupce podle hmotného práva“ (bod 8 jeho usnesení). Odvolací soud předchozí větu zopakoval jako: „správný právní názor“ prvostupňového soudu (bod 6 usnesení odvolacího soudu). Dovolací soud využitelnost § 29 odst. 3 o. s. ř. v situacích duševní poruchy účastníka rozebírá rozsáhle, od obecného rámce se však nijak neodlišuje [„Ustanovení § 29 odst. 2 o. s. ř. zde dopadá na účastníky, kteří ještě nebyli pravomocným rozhodnutím soudu omezeni ve svéprávnosti (buď proto, že probíhající řízení o svéprávnosti dosud nebylo ukončeno, nebo proto, že ještě ani nebylo zahájeno) a de iure (formálně stále mají plnou procesní způsobilost)“, str. 5 jeho usnesení], věnuje se též rozdílu mezi krátkodobými a dlouhodobými duševními poruchami (vše na pozadí obou nálezů Ústavního soudu, k jejich faktické vazbě na názory doktríny srov. předchozí bod).

44. Přes výslovné přihlášení se k prezentovanému právnímu názoru nalézací soud po ustanovení procesního opatrovníka stěžovateli neučinil žádné kroky k omezení jeho hmotněprávní způsobilosti. Z vyjádření prvostupňového soudu plyne, že k podání podnětu v tomto směru nepřistoupil doposud a stěžovateli stále přísluší plná svéprávnost. Jedinou výjimkou je právě dotčený pracovněprávní spor, kde procesní způsobilost postrádá. Jde tedy o konkrétní příklad shora Ústavním soudem poukazovaného neproporcionálního zásahu, založeného na náhledu obecných soudů, že stěžovatel na jednu stranu trpí duševní poruchou znemožňující mu samostatně jednat v běžném (byť komplexním) soudním sporu, aby byl zároveň dostatečně duševně zdrav například pro uzavírání nejsložitějších smluvních vztahů.

45. Pestrost lidského života i jemu odpovídajících právních vztahů je nevyčerpatelná a Ústavní soud proto nevyklučuje, že může nastat stav, ve kterém by kritizovaná dichotomie byla obhajitelná. Je pak úkolem obecných soudů, aby přesvědčivě odůvodnily, proč je účastník řízení duševně postižený a na základě toho procesně nezpůsobilý výhradně ve vztahu k dotčenému řízení. V přezkoumávané věci Ústavní soud takové odůvodnění bohužel v napadených rozhodnutích postrádá. Jestliže nalézací soud v návaznosti na znalecký posudek poukazuje na to, že: „Spor s bývalým zaměstnavatelem se tak stává jeho dominujícím zájmem... (čimž) ... dochází k progresi paranoidního vývoje osobnosti až do té míry, že lze s velkou pravděpodobností diagnostikovat poruchu s bludy“ (bod 7 jeho usnesení), tak tento vývoj by měl mít logicky dopad na jednání stěžovatele také mimo soudní řízení, jinak by obtížně mohlo jít o zájem „dominující“. Argumentace nalézacího soudu nebezpečím z prodlení je mylná fakticky (již dva roky se v řízení řeší pouze oprávněnost jmenování opatrovníka) i právně (jmenování opatrovníka podle § 29 odst. 3 o. s. ř. není hrozbou z prodlení jakkoliv podmíněna). Odvolací soud sice odkaz na nebezpečí z prodlení správně popřel, jiný důvod pro výjimku nicméně neposkytl. Při posouzení konkrétní situace stěžovatele naopak výslovně cestu dichotomie odmítl a napsal, že ustanovení procesního opatrovníka bylo správné „... v důsledku rozvíjející se duševní poruchy žalobce projevující se negativně v pokračujícím řízení, tj. ještě dříve, než mu bude v závislosti na jeho povaze ustanoven zákonný zástupce podle hmotného práva“ (bod 6 jeho usnesení). Tento závěr poté při zhodnocení věci výslovně souhlasně zopakoval rovněž Nejvyšší soud. Dodal k tomu: „Pracovněprávní povaha uplatněného nároku a délka řízení vylučují, aby za jiné vhodné opatření bylo možno považovat podnět k zahájení řízení o svéprávnosti a na něj navazující přerušení řízení podle ustanovení § 109 odst. 2 písm. c) o. s. ř.“ (str. 7 jeho usnesení). Ústavnímu soudu není zřejmé, z jakého důvodu pracovněprávní charakter a délka trvání sporu v tomto případě bránily variantě přerušení řízení (stěžovatel s ustanovením opatrovníka

nesouhlasil a obecné soudy mohly předvídat, že se povede po značnou dobu spor o jeho ustanovení), každopádně dovolací soud tím pouze posuzoval vhodnost procesního postupu (nalézacího) soudu, věcně očividně předvídal vhodnost (potřebu) omezení hmotněprávní způsobilosti stěžovatele.

46. Ústavní soud opět opakuje, že vnímá extrémně obtížnou pozici nalézacího soudu v řízení ve věci samé, způsobenou nestandardním přístupem stěžovatele v řízení. V podstatě i rozumí snaze situaci řešit ustanovením procesního opatrovníka. Nicméně postup, při kterém je bez přesvědčivého odůvodnění duševní poruchou argumentováno výhradně k zbavení procesní způsobilosti stěžovatele pro dotčený soudní spor, aniž by nalézací soud (a to ani posléze) inicioval jakékoliv kroky v oblasti omezení hmotněprávní způsobilosti stěžovatele, nelze z podaných příčin ústavněprávně akceptovat.

VI. Závěr

47. Ústavní soud na základě shora uvedených důvodů dospěl k závěru, že napadenými rozhodnutími bylo porušeno právo stěžovatele na přístup k soudu podle čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, proto ústavní stížnosti podle § 82 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu vyhověl a napadené rozsudky zrušil [§ 82 odst. 3 písm. a) téhož zákona].

48. Obecné soudy budou v (pokračujícím) řízení vázány právními názory vyslovenými v tomto nálezu (čl. 89 odst. 2 Ústavy). Ústavní soud přitom podtrhuje, že jeho argumentace připouští při řádném zdůvodnění několik ústavně konformních variant dalšího postupu, a to včetně (opětovné) aplikace § 29 odst. 3 o. s. ř. Důležitým aspektem nesporně bude aktuální zdravotní stav stěžovatele. Je zároveň důležité dodat, že pokud by se nalézací soud přiklonil k ponechání procesní způsobilosti stěžovatele a reflektoval tak mj. jeho odpor k ustanovení opatrovníka (je totiž otázkou, nakolik při očekávané nespolupráci stěžovatele s procesním opatrovníkem/advokátem může opatrovník stěžovateli vůbec reálně pomoci...), musí být stěžovatel připraven nést případné negativní následky takového kroku, a to včetně dopadu případných pořádkových opatření mířících proti jeho nezákonnému chování vůči soudu a účastníkům či následné (ne)pravděpodobnosti úspěchu žaloby na zmatečnost podle § 229 odst. 3 o. s. ř. (z důvodu, že nebyl přes duševní poruchu zastoupen).

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 8. srpna 2023

Tomáš Lichovník
předseda senátu